

Da naša vas in naša mesta
bilà bi vseh krivic oteta,
naj sloga trdna, sloga zvesta
poveže delavca in kmeta!

SLOVENSKA VAS

Kmet bodi svoj:
Na svoji zemlji, v svojem domu,
v svoji vasi,
koderkoli slišijo se tvoji glasi.
odločaj sam:
takrat nastanejo ti boljši časi!

GLASILO SLOVENSKE KMEČKE IN DELAVSKE POLITIKE.

LETO II.

Izhaja dvakrat na mesec. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Trnovski pristan 14/I. Rokopisov ne vračamo. Naročnina za en mesec din 2.—, za četril leta din 5.—, za pol leta din 10.—, za vse leto din 20.—, za zamejstvo letno 1.— dolar. Oglasi se sprejemajo. Čekovni račun št. 17.498.

ŠTEV. 2.

Dr. Dragotin Lončar:

Več načelnosti!

... Izprijetost miselnosti je kuga, hujša ko prememba in pokvarjenost ozračja, ki nas obdaja.

Dnevnik cesarja Marka Aurelija, IX., 2.

Odkar smo začeli Slovenci politično živeti, smo obračali svoj pogled vedno v prvi vrsti na to, kaj je z drugimi in ne, kaj moramo delati sami, ako se hočemo ohraniti. Ko je bil 1848. leta obstanek Avstrije na kocki: Kdo je bil večji bojevnik zanj od nas, ne da bi bili najprej in dovolj mislili na svojo okrepitev? Svojo usodo smo nerazdružno vezali z avstrijsko, a Palacký je takrat dejal pravilno o Čehih, da jim ni nič do Avstrije, ako jim ne more ali neče privoščiti in zagotoviti narodne enakopravnosti, ker krivic dobé dosti zastoj izven nje.

Ko je potem 1867. leta pripravljala Avstrija izpremembo dotedanjega državnega ustrojstva, da zopet s krivico poplača usluge Slovanov in s priznanjem nagradi uporne Madjare: Kdo je bil tisti, ki je vnovič nastavlil lice za zaušnico? Kdo drugi kakor Slovenec!

Za okupacijo Bosne in Hercegovine leta 1878. in za njuno aneksijo leta 1908. smo se navduševali v neosnovanem pričakovanju ali v domoljubni omamljenosti, da morebiti vendarle združi Avstro-Ogrska južne Slované v državnopravno celoto.

In ob svetovni vojni: Kdo bi ponavljal golidne gnojnice in kadilnice čaščenja, s čimer smo zlasti v začetku spremljali bojujoči se stranki? Dostikrat je imel preprost slovenski človek več naravnega nagona, da je videl globlje in dalje, kakor ti „vodniki naroda“, ki so tako domoljubno živeli iz dneva v dan, daleč od resničnih koristi ljudstva in njegove prave veličine.

Krivda ob preobratu je izmed najtežjih. Kjer ni bilo setve, ni moglo biti žetve. Malokdo je odšel iz svetovne vojne tako slabo kakor mi, ker smo se zanašali na druge in ni bilo jasnosti med nami. In ko bi bili pravočasno vsaj nekoliko poznali zgodovino svojega naroda, n. pr. o razmerju do južnoslovanskih narodov, kakor je bilo mišljeno 1848. in 1870. leta, ne bi bili morebiti ravnali tako lahkoverno in površno!

Politika je bila pri nas po večini ali predmet špekulacije (zlasti po vojni je narastlo število teh političnih špekulantov) ali športa, malo pa je bilo načelnosti. Špekulanti so ljudstvo zavajali v vsakokratni položaj, od katerega so imeli dobiček sami, a

športnikom je bila politika kakor druga zabava, ki jim je donajala čast in ugled, ko jim je stališče v družbi naklanjalo to opravilo kot nekaj samó po sebi umevnega. Za kakšno resno vzgojo, ki bi bila slonelà dosledno na narodnem izročilu, njegovi zgodovini in iz nje izvirajočih brezpogojnih življenskih potrebah, ni bilo dosti prostora ob takšnem pojmovanju in ravnanju. Zato je bilo pri nas tudi mogoče, da so ostajali dalje na krmilu ljudje, ki so bili zagrešili usodne napake in škodovali narodni skupnosti bodisi iz nepreudarnosti, bodisi po osebnem izrabljanju trenutnega položaja. Prvo je bil umski, drugo nramni nedostatek: oboje pa je ostalo nekaznovano, čeprav je bilo škodljivo za narodno celoto. V tem vidim osnovno napako slovenske politike, da ne presoja posameznih dogodkov ali dejanj načelno, ampak glavno taktično, ker nimamo kot narod določne smernice, ki bi je ne smel posameznik samovoljno zapustiti ali izpremeniti, najsi je z vlado ali v opoziciji. Drugače se uveljavlja napačna politična gibčnost, ki je podobna glumaštvu, ter se izgublja merilo za koristnost občestva in čut za odgovornost.

Narodi branijo svojo ogroženo svobodo ali s silo ali s pomočjo vzbujene vesti svetá. Sila je dvorezen nož, ki se ne izkaže vedno, ne glede na velikanske denarne, krvne in gospodarske žrtve. Pri tako majhnem narodu, kakršen je slovenski, bi bil danes oborožen odpor, ako bi bil sploh mogoč, naravnost samomor. Po svoji legi ima naše ozemlje mednarodni pomen. Na mejniku germanškega, romanskega in slovanskega svetá smo v napatje razteznosti sosedov. Čeprav se ne smemo odreči vsaki udarnosti ob brambi svoje bitnosti, nam vendar nalaga položaj malega in razbitega naroda določeno stališče: gojitev in krepitev misli o svobodni skupnosti slovenskega ljudstva ob odkrivanju prizadetih krivic. Prvo je zavest samega sebe, drugo je klic po človečnosti.

V možnosti lastnega odločanja in neoviranega umskega, gospodarskega in socialnega dela je pogoj naše ohranitve. Z vzgojo za svobodno življenje je dana podlaga za njegovo uredničenje. Ne moremo v svetu uspešno pobijati nedopustnega ravnanja s slovenskim prebivalstvom, ako sami ne delamo tako, da gojimo in čuvamo demokratično misel in čut za svobodo; zakaj le svobodoljubno vzgojen narod si pribori izgubljeno svobodo, ker se zaveda njene potrebe in veljave.

S tega stališča odklanjam vsako ljubimkanje bodisi z narodnostno, bodisi z versko ali socialno pobarvanim samovladjem. Rešitev Slovencev more biti edino v zmagi polne in resnične demokracije, ki uveljavi ljudsko oblast nasproti absolutističnim prizadevanjem posameznih oseb, njih gospodarskih in političnih skupin.

Načelnost terja doslednost. Kdor se bojuje za demokracijo domá, ako se mu prikrajšuje svoboda, ta se ne sme navduševati za samovladje svo-

jega političnega somišljenika zunaj državnih mej, ker postaja s tem neresen, ali pa narobe: samovladje v drugih državah ne more biti slabo edino zato, ker ga izvaja nad slovenskim ljudstvom njegov narodni nasprotnik, a doma naj bi bilo dobro, ako ga vršimo sami. Potrebujemo več načelnosti in manj mešetarstva na levi in desni. Narodna, verska in socialna misel ne sme biti krinka, ki zakriva umsko, gospodarsko in politično varuštvò delovnega ljudstva.

Kreutzer Pavel:

Razstava bratov Šubicev in naše izobraženstvo

V Ljubljani so bile od 7. nov. 1937 do 10. jan. 1938 razstavljene slike bratov Janeza in Jurja Šubice. Živelà sta Janez od 1850—1889 in Jurij od 1855—1890. Oba sta bila velika slikarja, ki sta v kratkem življenju dosti ustvarila. Bila sta tudi med redkimi umetniki, ki se zavedajo, da morajo dati lastnemu narodu tisto umetnost, katere potrebuje in zahteva. Čast jima!

Žalostno pa je, kar je moral v sramoto ljubljanskega izobraženstva zaradi te razstave dne 4. jan. 1938 zapisati celo najbolj meščanski dnevnik „Slovenski narod“. Takole je napisal:

— Nekaterikrat se je že izkazalo, da je naša omika zelo dvomljiva in posebno jasno se je to pokazalo ob razstavi obeh Šubicev. Resnično omikana mesta ne puste na cedilu ljudi, ki se hudo trudijo, da bi ohranili narodne kulturne vrednote. Kulturni človek je zvezan s kulturno preteklostjo, sedanostjo in prihodnostjo. Številke o dosedanjem obisku razstave bratov Šubicev kažejo, da Ljubljana te zveze nima toliko kolikor bi je morala imeti po številu prebivalstva, zaradi prestolniške lege in zaradi omikanih in izobraženih slojev.

Od 7. nov. lani do včeraj je obiskalo razstavo Šubicev reci in piši 1357 Ljublancev in Ljublank. Ljubljana je mesto izobraženstva, mesto višjega uradništva, mesto z najvišjimi prosvetnimi zavodi in najvišjimi kulturnimi ustanovami. V Ljubljani je zbran cvet slovenskega izobraženstva: profesorji, inženjirji, odvetniki, zdravniki, višja duhovščina, višje javno in državno uradništvo itd. Z mirno vestjo lahko računamo, da je v Ljubljani najmanj 4000 ljudi, ki bi jim morala biti pri srcu slehernà

slovenska kulturna prireditvev. Razstavo Šubicev bi moralo po tem računú obiskati najmanj 4000 Ljublancev, obiskalo jih jo je pa samo — 1357. To razmerje pove vse; to razmerje govori o dvomljivi kulturnosti izobraženstva slovenske prestolnice.

Ljubljansko vseučilišče ima okrog 1700 slušateljev in velik zbor profesorjev. Številke obiska iz teh vrst kažejo pogubno sliko. Slovensko vseučilišče se je to pot odrezalo, da se slabše skoraj ne bi moglo.

Toliko obiskovalcev, kolikor jih je razstava Šubicev v dveh mesecih imela, ima ljubljansko kino v enem samem dnevu, če ima štiri predstave na dan.

To je resnica, ki se moramo zaradi nje zamisliti. Resnica, ki je ubožno spričevalo kulturne Ljubljane, katera naj bi bila predstavnicà neke slovenske kulturne samobitnosti. —

Natanko tako — slovnične in jezikovne napake sem nekoliko popravil ter tujo navlako in „jugoslovensščino“ malo iztrebil — je zapišal ljubljanski meščanski dnevnik „Slovenski narod“.

Naj si njegove besede dobro zapomnijo vsi tisti slovenski meščanski listi, ki se ne glede na svoj „svetovni nazor“ norčujejo iz nas, ki pravimo, da morata slovenski kmet in delavec na zunaj in na znotraj oblikovati slovensko družbo in ki nam zamerijo, da spregovorimo včasih besedo o pokvarjeni gospodi.

Razstava bratov Šubicev nam je dala prav, kdor jo je videl, se je lahko prepričal, da je naš kmet pri nji naročal umetnine, ki jih ima sam v veliki časti, ki jih pa današnje slovensko „izobraženstvo“ niti gledat ni prišlo, ker hodi raje v kino.

OGLASI

v našem listu imajo velik uspeh vedno in povsod.

Josip Sikošek — kmet in obrtnik v Bučah:

Kakor v starem veku

Lansko poletje 26. julija je toča, debela kakor orehi, uničila naše kraje, najbolj pa občine Sedlarjevo, kamor spadajo tudi Buče, del občine Pilštanj, del Kozja in Podčetrška. Toča je oklestila prej bogato obloženo sadje, vinograde, gozdove do golega, ne samo listje, tudi mladje. Mnogo drevja je izrulo. Na njivah je vse do tal stolklo, neurje je razrilo rodovitno zemljo, na travnikih ni ostalo trave, da bi živino napasli, vihar in toča sta uničila strehe hiš in razbila na stotine šip. Ceste je razrilo in nastlalo z vejami, po poljih in gozdih je ležalo mnogo ubitih ptic, tudi zajcev, ob potokih razmesarjenih rib. Še štirinajst dni po katastrofi bi ob mejah in plotovih lahko naložili vozove toče.

Že prej je vladalo v naših krajih pomanjkanje. Prejšnje leto je bila slaba letina in vsak je takoj segel po novem pridelku. Po toči nam je ostal edino krompir v zemlji, vse drugo je bilo uničeno. Ljudje iz sosednjih občin so nam takoj priskočili na pomoč. V Sv. Petru pod Svetimi gorami, v Šmarjah pri Jelšah in na Bizeljskem so nabrali stročjega fižola in kumar. Ko so delili te darove, so mnogim storili krivico. Nekateri so dobili polne jerbare, našim somišljenikom pa je podpora bila zelo skopo odmerjena. Tako je odločala politika že pri tej prvi pomoči. Na našo odločno zahtevo sta prišla takoj po katastrofi okrajni glavar in okrajni kmetijski referent iz Šmarja pri Jelšah, naglo sta pregledala najbližjo okolico Buč, osupla izrekla sožalje in napovedala komisijo za cenitev škode. Komisija je res prišla, precenila je 100% škode. Tega pa ni hotela pripoznati, da je škoda v resnici mnogo večja, ker so sadovnjaki in vinogradi, naš edini vir dohodkov, uničeni za več let. Ko so precenili škodo, smo ustanovili nabiralni in razdelilni odbor s sedežem na Bučah kot središču katastrofe. Banska uprava je nakazala podporo okrog 94.000 din. Na občino Sedlarjevo je odpadlo 40.000 din od celotne vsote. Občinski odbor je za ta denar nakupil tri vagone koruze, pri razdelitvi je pripadlo vsaki osebi 27 kg. Po za-

htevi banske uprave je dobil vsak polovico zastonj, polovico pa naj bi odslužil na javnih delih. Naš občinski odbor je bil proti takemu načinu pomoči in smo sklenili, da občini dobe koruzo brezplačno. V občini so desetčlanske družine, mnogi očetje so nesposobni za delo, matere so zavoljo obilice otrok, naporega dela in stradanja izčrpane. Kdo naj odsluži prehrano na javnih delih? In ali naj od glada poginejo? Nadalje je občinski odbor ugotovil, da so občani stalno plačevali pretirano visoke davke in to ne le za uradništvo, šole, ceste itd., ampak tudi za primere vremenskih nesreč. Zato naj se zdaj v malem vrača tisto, kar smo mnoga leta plačevali.

Kdor je proti demokraciji, ta je proti ljudstvu in njegovim človeškim pravicam!

Dopisujte v list o političnih, gospodarskih in kulturnih razmerah svojega kraja!

Sklenili smo in občinska uprava je zaprosila vse kraje in urade za podporo in brezplačno semensko žito; finančno ministrstvo za ustavev davkov, anuitet prvega in drugega obroka kmečkih dolgov; prometno ministrstvo za brezplačen prevoz živeža. Ob skromnih podporah živinarimo že šest mesecev. Sami nismo pridelali niti zrna koruze, skratka nič.

Kako obupno in žalostno je bilo jeseni sejati. Večina ima prazne hleve. Drug od drugega smo si sponjevali krave za oranje in za vožnjo. To je prekletstvo, ko si morata dva kmeta med seboj posojati edino kravo. — Kolikor nam je znano, je bilo po cerkvah v naši škofiji nabranih 55 tisoč din milodarov za naše po toči uničene kraje. Ta denar so naložili v banovinski hranilnici. Namenjen je bil nam, a ga ne dobimo. Zato pa je naš Božič bil žalosten.

Zunanjepolitični pregled

Ljubljana, dne 7. januarja 1938.

Kastilci in Katalonci.

Ko smo pričeli govoriti o Španiji, smo imenovali Katalonce narodno manjšino. S tem smo predvsem označili politični položaj, v katerem so bili Katalonci do zadnjega časa. Katalonski jezik je kastilskemu, ki je v Španiji državni jezik, zelo soroden. Do srede 19. stoletja so se vsi Španci šteli za enotne in svoje zgodovine niso med seboj razčlenjevali. Katalonci pa so pričeli takrat odkrivati tisti del španske zgodovine, iz katere izhaja njihova narodna samobitnost.

Prepad med obema narodoma je danes zelo velik. Kastilci so vladajoči del. Vsa oblast je v njihovih rokah. Vsi politični in gospodarski boji med obema narodoma se odigravajo bistveno v tem, da so Kastilci neizprosni centralisti, Katalonci pa

zahtevajo avtonomijo. To nasprotje je dovedlo tudi do dejstva, da so Katalonci v sedanji vojni ostali vladni zvesti. Medtem ko je general Franco nastopil za močno centralistično Španijo, so Katalonci podprli republikansko vlado, ki je njihove avtonomistične želje priznala za upravičene. Kljub temu, da so se Katalonci večkrat borili s Kastilci, jih je proti Francu združila skupna korist.

Zanimive so okolnosti, ki jih Katalonci uveljavljajo, da podpro svoje zahteve po avtonomiji nasproti Kastilcem.

Katalonci trde: Mi hočemo sado-ve svojega truda sami uživati, da nam jih ne bodo več jemali Kastilci. Barcelona je žrtev davčnega izrabljanja. Katalonci moramo delati, da živi desettisoč nedelovnih Kastilcev. To so desettisoči uradnikov, po večini Kastilcev, katerih delo ni v nobenem

razmerju s tem, kar stanejo davkoplačevalce. Četrtno davčnih dohodkov Španije plačajo Katalonci, kar še od daleč ne ustreza sorazmerju po številu prebivalstva. Nasprotno, pri državnih izdatkih smo Katalonci zopet zadnji in dobimo mnogo manj kot desetino skupnega preračuna. Katalonci delamo zato, da žive ostale pokrajine. Šole v Madridu plača država, šole v Barceloni (Katalonija) mi sami bodisi z denarjem dobrodelnih ustanov ali iz občinskega preračuna. Madrid je dobil nov vodovod, nove asfaltirane ceste, novo železniško postajo i. t. d. V vsem tem sta Barcelona in Katalonska povečini zastavljeni.

Nasprotno pa je zasebna delavnost v Kataloniji močno razvita. Čeprav ima Katalonija samo 8% vseh državnih cest, vozi v Kataloniji 22% vseh avtomobilov v Španiji, 31% vse

električne energije odpade na Katalonijo, njen delež na španskih železnicah pa znaša samo 9%. V Kataloniji je razvita industrija in trgovina.

Centralizem v Španiji, čigar nosilci so Kastilci, je Katalonce, ki jih moramo označevati kot industrijsko najbolj razvit in najbolj delaven del Španije, gospodarsko in politično deloma že zaslužil, deloma pa še poskuša. Vse to vodi Katalonce do neizprosne boja za avtonomijo.

Franco se je po vzoru ostalih fašističnih diktatorjev naravno z vso silo postavil za centralizem. Povzel je po Kastilcih njihov stari zagovor centralizma, češ da bi se z avtonomijo razbila trdna enotnost Španije.

Zato se mora tudi ta boj med obema španskima narodoma, ki je prav za prav boj za in proti centralizmu, izvojevati v sedanji državljanski vojni.

V-č.

Iz domače politike

Popravek in pojasnilo. V prvi številki sta se vrnili dve tiskovni napaki, ki ju popravljamo: v uvodniku mora biti v predzadnjem odstavku 1. stolpca „zasidrana v naravnem pravu“, ne „narodnem“; v sestavku „Slabo gospodarstvo“ mora biti v 1. odstavku 2. stolpca „sladkega sena“, ne „semena“.

Obenem pojasnjujemo, da smo morali, kakor smo že povedali, opustiti konec sestavka o bistvu hrvatskega vprašanja in Slovincih. Enako se nam je zgodilo z zapiskom: „Samouprava“ o nas. Upamo, da takšne stvari razumejo bralci brez razlaganja.

Pravilnost našega stališča. Nekateri ne morejo razumeti, da smo izbirčni pri svojih sodelavcih in zaveznikih. Ne potrebujemo koristolovcev, ki so čez noč lahko vse, kar kdo hoče, ako jim tako kaže. Ali nam je kaj pomagano z njimi? Pri prvi priložnosti nas zopet zapuste. Pravilnost našega stališča nam tudi dokazuje naziranje „srbske poljedelske (zemljoradničke) leve“ po katerem „bi bilo nevarno, ako bi izročili ostvarjanje nove misli o sporazumu ljudem, ki so se do včeraj bojevali proti tej misli, ko so služili diktaturi.“ Vsi vemo, kdo so v Sloveniji ti ljudje. In sedaj bi jih imeli za svoje zaveznike, ker so obrnili plašč po vetru? Tako otročji ali nespametni ne smemo biti.

Preračun notranjega ministrstva. V demokratičnih državah se ljudstvo zelo zanima za delo svojih izvoljenih zastopnikov. Nadzoruje jih, da pravilno zastopajo v državni zbornici ljudske koristi in posega tudi neposredno v delo narodnega zastopstva, kadar občuti to potrebo, n. pr. v Švici, s posebnimi ljudskimi glasovanji. Zlasti velja to za čas, ko sprejemajo ljudski zastopniki državni preračun, ko se torej določajo za prihodnje leto državni izdatki, dohodki, višina davščin, šolske razmere itd.

Pri nas je zaradi posebnih razmer to zanimanje ljudstva zelo oslabilo in državni preračun sprejemajo v belgrajski narodni skupščini hitro ter ob malenkostnem zanimanju ljudstva. Tako je sprejel finančni odbor preračun notranjega in vojnega ministrstva.

Notranje ministrstvo nadzoruje kot vrhovna in osrednja oblast vse

delo splošnih upravnih in samoupravnih oblasti. V njegovo področje spada devet banovinskih uprav, 345 okrajnih glavarstev, 25 okrajnih ekspozitur, uprava mesta Belgrada, 9 policijskih uprav, 32 mestnih policij, 25 policijskih komisariatov in vse orožništvo. Novi preračun določa za slovanje vseh naštetih oblasti in uradov 601.157.169.— dinarjev izdatkov, kar je za okroglo 63 milijonov dinarjev več kot lansko leto. Od tega poviška odpade na materialne izdatke 14.687.238.— dinarjev, a na osebne izdatke 48.192.328.— dinarjev. V novem preračunu notranjega ministrstva opazimo znatno povišanje številca uslužbencev. Notranji minister dr. Korošec organizira s posebno vneto jugoslovansko policijo in orožništvo. Na njegov predlog bodo sprejeli na novo 231 policijskih stražnikov in število orožništva se bo zvišalo za en tisoč mož, tako da bomo imeli vsega skupaj 18.500 orožnikov. Tudi opremljena bo policija še boljše in dobi n. pr. belgrajska policija en milijon dinarjev za nova motorna vozila, policijske uprave v Splitu, Sarajevu in Cetinju pa tudi en milijon dinarjev v ta namen.

Kmetje in delavci, podprite naša prizadevanja z rednim plačevanjem naročnine in zbirajte ob vsaki priložnosti za tiskovni sklad „Slovenske vasi“!

Senatorske volitve so razpisali za 6. februar t. l. Župani, narodni poslanci in banski svetniki bodo na ta dan volili nove senatorje namesto tistih, ki jim letos poteče njihova senatorska doba. Pri nas (v dravski banovini) bodo izvolili le enega senatorja, ki bo seveda član vladne stranke J. R. Z. Kakor poroča „Jutro“, je že nastalo tekmovanje med somišljeniki vladne stranke, kdo bo deležen te časti. Razumemo tako tekmovanje, saj ne gre samo za čast.

Razpust „Narodne odbrane“. Banska uprava dravske banovine je razpustila ljubljanski oblastni odbor in vse krajevne organizacije „Narodne odbrane“. Kot razlog za razpust navajajo, da je organizacija prekoračila svoje področje.

Prepoved listov. V zadnjem času sta bila prepovedana tudi dva lista, ki sta izhajala v Ljubljani in sicer tednik „Pohod“, ki so ga izdajali „jugoslovenski“ nacionalisti in ki je bil obenem tudi glasilo „Narodne odbrane“, ter levičarski delavski štirnajstidnevnik „Delavski list“.

Prosvetni minister Magarašević je izjavil nedavno, da „država ne more in ne želi ovirati naravnega razvoja prosvete tistih krajev, ki so v preteklosti živeli v ugodnejših razmerah, da pa mora vendar skrbeti, da čimprej dvigne stopnjo prosvete tudi v tistih delih države, ki so bili prej zanemarjeni“. Nadalje pravi, da nima namena uničevati tistih lastnosti „raznih delov našega naroda“, ki dajejo skupaj „čist in jasen jugoslovenski ton, da pa mora paziti tudi na to, da ne bi te posebnosti postale temelj drobnega separatizma“.

Slovenci ne smemo nikoli pozabiti, da smo si zgradili svojo prosveto v boju in tekmi z nevarnimi sosedi; visoka kulturna stopnja slovenskega naroda je bilo njegovo edino orožje v tem boju. Zato pomeni vsak naš zastoj — pri tako mogočnih sosedih — nevarnost za naš obstoj. Posebno v zadnjem času je čutili naraščajoči nemški pritisk in nas pri tem ne tolaži niti pisanje same „Samouprave“, vladnega glasila, ki pravi, da „so Nemci najboljši državljani, ker so najbolj zvesti somišljeniki J. R. Z.“ Naši pogledi v bodočnost ne morejo biti ob takih izjavah posebno rožnati, če vemo; da imamo danes 260 nepopolnjenih učiteljskih služb. — Zanimivo je tudi, da bodo po izjavi prosvetnega ministra zavarovane le tiste naše kulturne vrednote, ki dajejo „čist in jasen jugoslovenski ton“.

Poslanec J. N. S. Prekoršek je v razpravi preračuna prosvetnega ministrstva odločno zahteval, da se določi več denarja za učitelje srbskega

jezika v slovenskih šolah in da naj bodo vsi ti učitelji Srbi.

Ves naš kovinski denar bo kmalu prekovan in bo dobil podobo kralja Petra II. in napis v cirilici.

Po novem preračunu dobi pravoslavna cerkev 38,260.000.— din, katoliška 26,280.000.— din, muslimanska 15,077.202.— dinarjev, protestantska 1,440.000.— din, judovska 1,131.220.— din in starokatoliška 378.420.— din. Skupaj bo torej dala država cerkvenim upravam nad 82 milijonov 800.000.— dinarjev.

Jugoslovanski ministrski predsednik Stojadinović obišče v kratkem prestolico Nemčije — Berlin —, da se tam sestane z nemškimi državniki. Nemci mu pripravljajo baje podoben sprejem, kakršnega je bil deležen v Italiji.

„**Samouprava**“ glasilo J. R. Z. poroča 24. dec. pret. l., da zahtevajo hrvatski kmetje tajno volilno pravico zato, da bodo mogli glasovati za J. R. Z. in meni, da ni v vladni stranki nikogar, ki bi nasprotoval tajni volilni pravici.

Nadalje poroča o sestanku J. R. Z. v mali srbski vasi Prnjavoru, kjer je dr. Milošević napadel sporazum med hrvatsko in srbsko opozicijo s temi besedami: „Se dandanašnji kulturni Evropi zledeni kri v žilah, ko prelista zgodovino mačevanskega sela Prnjavora, ki je vzvišeno znamenje stoletnih muk in naporov žilavega Srba za svobodo svoje domovine. Pa Vas zato, dragi bratje Prnjavorčani, vprašam: Ali se sploh kdo v tej državi sme predrzniti, da dela kakršnekoli račune in kombinacije, ne da vpraša za svet te nedolžne žrtve tega slavnega Prnjavora?“

Dr. Anton Breclj, sopodpisnik znane deklaracije o obnovitvi bivše S. L. S., je bil nedavno razrešen časti banovinskega svetnika dravske banovine.

Pobrano in prebrano

V Sloveniji je 788 elektrarn in je preskrbljeno z elektriko 36% vsega prebivalstva.

Šolske razmere v Sloveniji so ostale približno take kot pred svetovno vojno. Veliko pa je napredovala v tem pogledu južna Srbija, kjer je bilo 1912. leta le 437 šol, danes jih je pa 1291 z 2915 razredi in 3200 učitelji. Tudi Bosna in Hercegovina, ki sta imeli 1910. leta le 500 šolskih razredov, jih imata danes nad 3000.

V naši državi pride ena gostilna na 325 ljudi, ena šola na 2.830 ljudi in ena bolnica na 72.220 ljudi.

V Bolgariji bodo dolgo pričakovane volitve v državno zbornico v mesecu marcu. Po volilnem redu so moški od 21. do 65. leta obvezani voliti, ženske pa imajo neobvezno volilno pravico.

Pismenih ljudi je bilo v Bolgariji 1880. leta komaj 3.3%, 1936. leta pa že 47.86%. Pismenost je večja med moškimi kot med ženami.

Romunija je dobila diktatorsko vlado. „Samouprava“, glasilo J. R. Z. piše, da je kralj sledil razpoloženju ljudstva, ko je dal vlado stranki, ki je dobila pri volitvah z okroglo 70% udeležbo le 9.7% glasov. Pravi tudi, da je ljudstvo v Jugoslaviji za to spremembo navdušeno. —

Mussolinijev sin je napisal knjigo, v kateri popisuje, kako je bilo zabavno, ko je v abesinski vojni metel bombe.

Ledena plošča, na kateri žive že nad pol leta ruski učenjaki, ki preučujejo kraje ob severnem tečaju, se topi, a nam cvetejo ušesa od mraza. Sovjetska vlada je napravila vse potrebno, da jih reši z letali iz objema smrti.

Hitlerjeva Nemčija je lani porabila pet milijard dinarjev za propagando, v zamejstvu ima 25.000 agitatorjev. Več kot gotovo je, da tudi na Slovenijo niso pozabili.

Ministrstvo narodnega gospodarstva v Nemčiji priporoča moškimi, naj nosijo za pet cm krajše srajce. Tako varčujejo za vojne priprave.

V Evropi se porabi vsako minuto en milijon dinarjev za oboroževanje.

Na Kitajskem je bila pred več kot tisoč leti pismenost obvezna in zdravljenje brezplačno.

Sovjetski učenjak Petrovski je objavil, da so polarne dežele (okoli severnega tečaja) najbogatejši del naše zemlje.

Ni prave svobode brez resnične demokracije. Zato v boj za dosego državljskih svoboščin!

V **Združenih državah** severne Amerike (U. S. A.) je bilo 1937. leta 4394 delavskih stavk, kar je še enkrat toliko kakor 1936. leta.

Tekma v oboroževanju se med velesilami vedno bolj stopnjuje zaradi strahu pred nemško, italijansko in japonsko bojaželjnostjo. Tako je n. pr. Anglija že prejšnje leto porabila dnevno okoli 230 milijonov dinarjev za oboroževanje, letos pa bo te izdatke znatno povečala.

Na Japonskem je bilo letos zaradi varčevanja prepovedano pošiljati pismena noveletna voščila.

Vestnik „Sloge“

gospodarske in podporne zadruga slovenskih kmetov in delavcev

Davki nas tlačijo

(Nadaljevanje.)

Nič boljše kakor z državnimi davki ni z občinskimi. V „Kmetovalcu“ pravi Franc Vide; „Občine dobivajo nalog, da zidajo šole, ki veljajo milijonske vsote, da skrbijo za učiteljska stanovanja, da vzdržujejo babice in konjače, da dajejo nagrade katehetom itd. Vse to, za kar so prej skrbele druge oblasti, pade sedaj v breme občin. Ljudska nevolja je dosegla višek in oblast naj nekaj napravi, da ne bo prepozno“. V „Slovincu“ beremo pod naslovom „Stroški za državo“, da so v vedno večje breme občinskega preračuna ljubljanske občine tisti stroški, ki jih ima občina za dotacijo (vzdrževanje) državni upravi in državnim ustanovam, odnosno ustanovam, za katere bi morala skrbeti država. Leta 1928. so znašali ti izdatki le 1,527.240.— dinarjev, a 1933. leta so narasli ti stroški že 5,023.757.— dinarjev.

Iz tega spoznamo, kako vali država vedno več svojih obvez na občine, a državni davki se nič ne znižajo. Tako naraščajo na eni strani samoupravne doklade na direktne državne davke, na drugi strani pa razne samoupravne takse, užitnine itd., ki jih bomo obravnavali pozneje. Tudi samoupravnih davkov plačuje Slovenija sorazmerno veliko več kot južni kraji. Tako je „Slovenija“ dne 26. 2. 1936. leta poročala, da je plačala Slovenija v letu 1934/35 za 147 milijonov preveč davkov.

Direktni davki rastejo, a kmečki in delavski dohodki se zmanjšujejo in zato so vedno bolj pogosti primeri, da kmet ne more plačevati davkov iz svojih dohodkov, ampak se mora za davke zadolževati. Odprodajati mora kos za kosom zemlje ali gozda, da plača davek. Če ne stori tega sam, opravi to namesto njega davčna oblast. Števila davčnih rubežni (eksekucij) neprestano naraščajo. Prva desetletja po vojni je bilo kaj malo rubežni. V desetletju od

Ameriško gospodarstvo je v rokah 60. družin, ki so zaradi tega skoraj neomejeni gospodarji države. Tem družinam je v svojem noveletnem govoru v radiu napovedal ameriški notranji minister odločen boj in izjavil, da preneha to leto njihova diktatura nad 120 milijoni ljudi.

V **Irski** je bila uveljavljena nova ustava, po kateri se je Irska dokončno osvobodila in postala popolnoma neodvisna država ter se s tem otresla angleškega varuštva.

1923. do 1932. leta pa je bilo po poročilu „Slovenca“ z dne 10. 2. 1933 povprečno že po 46.000 rubežni, 1934. leta pa jih je bilo že 195.000. Ker je bilo tedaj vseh davčnih zavezancev okrog 410.000, je bila torej zarubljena skoraj polovica. Danes smo še na slabšem. Saj smo pred kratkim brali v „Domoljubu“, da se opravljajo eksekucije kruto in neizprosno kot še nikoli.

Način eksekucij povečuje škodljivi učinek, ki ga imajo davki na kmečka gospodarstva. Treba je namreč plačati še eksekucijske stroške in obresti, ki znesejo samo v Sloveniji nekaj milijonov. Mnogokrat zarubijo stvari, ki jih kmet nujno potrebuje pri svojem vsakdanjem opravilu in jih prodajajo po smešno nizkih cenah. To je prišlo že tako v navado, da so poročali o tem že vsi časniki in tudi parlament je o tem že spregovoril, toda zastoj. „Kmetški list“ je 1934. leta pisal o rubežni živine naslednje: „S finančnimi uslužbenci prihajajo na dražbe sumljivi tipi, ki izkoriščajo ljudsko revščino ter kupujejo par volov, vrednih 8 do 10.000 dinarjev za ceno 1.200 dinarjev“. Že leto prej je ugotovilo „Jutro“, da bodo rubežni živine popolnoma uničile belokranjskega kmeta, če se ravnanje davčnih oblasti ne spremeni.“

Do danes še nismo dočakali nobene spremembe na boljše, ampak mnogo sprememb na slabše. Že pod novo vlado, to je v drugi polovici 1935. leta beremo v „Slovincu“, da so pri Sv. Antonu na Pohorju zarubili nekemu kmetu za davke par težkih volov in jih prodali za petsto dinarjev.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Prečitanih števil „Slovenske vasi“ ne zavržite, ampak jih dajte sosedom in prijateljem!

Zavarovalnice in še kaj

Kmet je bil že od nekaj silno odvisen od prirodnih sil, ki so marsikdaj brezobzirno uničile ves njegov trud. To so poplave, ogenj, toča, suša, kužne bolezni, kobilice in razni drugi škodljivci. Človeštvo je bilo v starih časih nasproti njim čisto brez moči. Če je ogenj uničil vas, so

kmetje pač morali iti s culo na rami beračiti. Če so poplave, toča in suša uničevale pridelke, so kmetje pač umirali od glada, kajti pomagati se ni dalo. Kužne bolezni so v prejšnjih časih često razsajale po slovenskih vaseh, zdravila proti njim pa ni bilo in kmet si je skušal pomagati z mo-

litvijo. Kmečki narod je bil v starih časih proti prirodnim silam čisto brez moči. Ni mu preostalo drugega kot da je prosil Boga, naj odvrne od nje ga toče, povodnji, kugo in lakoto.

V novejših časih so ljudje našli pripomočke proti tem nesrečam: proti ognju in toči zavarovalnice, proti povodnji regulacije rek in hudournikov, proti suši in lakoti boljše obdelovanje zemlje in pa prometna sredstva, s katerimi pošiljajo živež iz kraja v kraj, proti rastlinskim, živalskim in človeškim škodljivcem in boleznim je človeštvo iznašlo razna zdravila, sredstva za cepljenje, škropljenje in podobno.

Žal pa se je vseh teh stvari polastil kapitalizem, ki dela iz njih prevelike dobičke, da kmet od napredka nima takega haska kakor bi ga moral imeti. Razen tega je pa napredek prinesel še marsiktero novo nadlogo. Z raznimi pridelki, ki se prevažajo iz kraja v kraj, se prevažajo in razširjajo tudi razne bolezni, ki jih prej v kraju ni bilo. Tako sta se v prejšnjem stoletju zanesla k nam iz Amerike dva huda škodljivca vinske trte: trtna uš in peronospora. V letih 1885 do 1900 sta uničila vse slovenske vinograde. Škoda je znašala na stotine in stotine milijonov današnje vrednosti. Našemu vinogradniku je odpadel glavni dohodek in moral si je poiskati zaslužka na drug način, da si je ohranil vsaj življenje. Fr. Gombač slika ta pojav takole: „Velika nesreča trtne uši, ki je zadela belokranjskega vinogradnika izredno hudo takoj ob nastopu tega koreninskega mrčesa, posebno v letih 1890—1894 in obenem še peronospora, ki je uničevala cele mlade poganjke z grozdički vred, je spravila Belokranjca v obup, nakar se je začel trumoma seliti največ v Ameriko.“ (Km. 32/6). Vinogradi so se pozneje obnovili; toda z velikimi stroški in razen tega jih je treba še vsako leto po večkrat škropiti z modro galico, kar prej ni bilo treba.

Pomagajmo si sami!

Gospodarska Sloga pomaga toliko, kolikor so njeni člani sami požrtvovalni, delavni in iznajdljivi. Kako dobro razumejo namen gospodarske Sloge Hrvatje, navajamo nekaj primerov:

V vasi Sklopu, slunjski občini, je 43 hiš, v gospodarski Slogi pa je organiziranih 56 članov. Siromašen kmet z desetero otrok nima nobene vprežne živine. Zadrugarji so mu s svojo živino obdelali zemljo in navozili gnoj.

V vasi Pragovac je poginila mamelemu kmetu krava. Člani gospodarske Sloge so zbrali 410 din in mu dali za prvo pomoč.

V vasi Peteranec so zgoreli hlevi dvema posestnikoma. Člani Gospodarske Sloge so zbrali 3.350 din in toliko sena, da bosta oba lahko prehranila živino.

V vasi Donje Mekušje so kmetje organizirali v Gosp. Slogi zavarovanje živine proti nesrečam in boleznim. Izbrali so odbor, ki je ocenil vrednost vsakega konja in živali in kmetje so sklenili, da bodo plačevali mesečno 50 par na vsakih 10 din konjske ali kravje vrednosti. Od takrat se je zgodilo 8 živinskih nesreč in

Proizvodnja modre galice je v rokah nekaj kapitalistov, ki pri tem na debelo zaslužijo. Slovenski vinogradniki morajo vsako leto izdati za modro galico 5—10 milijonov din. Tega izdatka včasih niso imeli.

Pri domačih živalih so še zmerom zelo razširjene razne kužne bolezni. Računajo, da pogine v Jugoslaviji letno za 1 milijardo din živine. Izmed najbolj nevarnih bolezni je svinjska kuga, ki včasih pobere skoraj vse svinje v vasi. Promet to bolezen še bolj razširja. Kmet, ki se je vse leto mučil z rejo svinj, je hipoma ob vse. Znanost je iznašla zanesljivo sredstvo proti tej bolezni: cepivo. Toda kapitalisti so se polastili proizvodnje cepiva in ga tako podražili, da ni kmetu skoraj nič pomagano. Saj se je primerilo, da je bilo samo cepljenje dražje kot je bila žival vredna. Kot navaja veterinar dr. Peršič (Večer 25. 2. 36) so dobili neki zasebni kapitalisti od države monopol na proizvodnjo in prodajanje cepiva proti svinjski kugi. Samo ti ga smejo delati. To cepivo je delano iz virusa in seruma. Virus se prodaja en liter po 1.100.—din, medtem ko njegova proizvodnja ne stane skoraj nič. Serum pa se prodaja po 500—850 din liter, a njegova proizvodnja velja z vsemi stroški samo 75—125 din liter.

Podobno je tudi z metiljavostjo pri govedu in ovcah. Ta bolezen je razširjena zlasti tam, kjer se živina pase po močvirnatih pašnikih. Nekaj zasebnih kapitalistov ima monopol na proizvodnjo distola, s katerim se zdravi ta bolezen. Za zdravljenje samo brez veterinarja je treba okoli 100.—din, medtem ko imamo po poročilu dr. Peršiča zelo dobro zdravilo (izdelek prof. Ježiča), ki bi veljalo 16 do 20 din, toda kmetijsko ministvo ne da dovoljenja za proizvodnjo in prodajo tega zdravila.

(Dalje prihodnjič.)

Gosp. Sloga je izplačala vsem oškodovancem 3.033 din. Gosp. Sloga je plačala tudi cepljenje vse živine proti metiljavosti v znesku din 275.

Gosp. Sloga v Vrbovskem je organizirala lani 3 gospodinjske tečaje za dekleta.

V vasi Prednjevo je voda vedno poplavljalna pašnike. Člani Gosp. Sloge so sami skupno izkopal kanal do Drave, kjer zdaj odteka voda. S tem so rešili pašnike in živino.

Zadrugarji v vasi Lacići so predvsem gozdni delavci, ki s konji izvažajo les iz gozdov. Mnogokrat se zgodijo nesreče, da si konj zlomi nogo, da drevo ubije konja in s tem ljudje mnogo trpijo. Člani Gosp. Sloge so se med seboj dogovorili, da bo vsak član ob taki nesreči prispeval 10 din. V zadnjem času so se dogodile 3 nesreče in za vsakega konja so zbrali 900 din.

Ob žetvi je sklenila Gosp. Sloga v vasi Donje Novoselo pogodbo z lastnikom mlatilnice, po kateri dobi lastnik mlatilnice 7% žita brez hrane, medtem ko je prej dobil 10% s hrano.

Začnimo tudi mi!

Dopisi

Zahvala.

Kakor ostalo prebivalstvo, smo zašli tudi obrtniki po lanski vremenski nesreči, ki je divjala v okolici Buč, v veliko pomanjkanje. Zato se zahvaljujemo g. Nejedlemu Francu, lastniku mlina in žage v Prelazkem, ker nam je preskrbel od Zbornice za trgovino, obrt in industrijo moko za božične praznike. Prav tako se zahvaljujemo zbornici. To darilo nam je dalo vsaj košček kruha ob božičnih praznikih, čeravno smo lanski Božič obhajali svoj veliki petek. Vemo, kako udobno in brezskrbno živi razna gospoda od našega dela, a nas ne pozna v nesreči. Zato se tem priskrbeje zahvaljujemo tem, ki so se spomnili na nas.

Obrtniki iz okolice Buč.

Starši šoloobveznih otrok v Bučah se zahvaljujemo šolskemu upravitelju g. Maksu Kosu, da je začel z nabiralno akcijo in z različnimi življenjskimi potrebščinami pomagal najrevnejšim šolarjem, katerih starši smo bili od hude vremenske nesreče prizadeti.

Starši šoloobveznih otrok.

Dopis iz Slivnice pri Mariboru.

Kakšne žalostne razmere vladajo v ljubljanski in mariborski bolnici, vedo le tisti, ki so sami imeli v njih opravka. Kaj pomaga dobro vodstvo, spretni zdravniki in uslužno pomožno osebje, če pa je premalo prostora, po-

Vztrajajte v boju za dosego svojih človeških pravic in vedite, da je vztrajnost in neomahljivost porok bodočnosti slovenskega delavnega ljudstva!

stelj in perila. To je res sramota za slovenski narod, ki tako pozablja na njegov zdravstveni blagor. Vprašujemo smó, zakaj neki plačujemo take velike davščine, če se pa nihče ne zmeni za tiste, ki so pomoči najbolj potrebni, za bolnike. Zakaj nam država pravično ne vrača tega, kar ji plačujemo?

Še nekaj bi rada povedala. Kmečka žena sem in težko se je danes prilagoditi neznosnim razmeram v boju za najpotrebnejše življenske potrebščine. S trpljenjem in naporim delom pridelala kmečka žena mnogovrstno zelenjad, da vlovi kak dinarček za sol in petrolej. A marsikdaj si ne ve pomagati zaradi tega, ker ji šola ne daje v mladosti tega, česar v življenju najbolj potrebuje. Zato menim, da bi bilo prav, če se spremeni tudi šolski pouk na kmetih. Po osem let hodijo naši otroci v šolo, a ničesar ne prinesejo iz šole, kar bi

jim koristilo v vsakdanjem življenju. Brati in pisati bi se že vsak naučil v šestih letih, dve leti pa naj bi bili namenjeni za gospodinjski pouk, kjer bi se dekleta učila kuhe, šivanja, pranja in drugih gospodinjskih opravil. V mestih imamo sicer nekaj gospodinjskih šol, ali kje naj kmetje vzamemo denar za šolanje in vzdrževanje otrok po mestih.

Kmečka žena.

Dopis iz Pilštanja.

Videti je, da pri naših občinskih možeh prošnja revnih ljudi ne zaleže dosti. Sicer so nam ob zadnjih občinskih volitvah sveto obljubovali, kako bodo skrbeli za občane in ti-

Ali ste že poravnali naročnino?

stim, ki so jih volili, so tudi koruzo obljubovali. Danes so ti zaslepljenci prav lahko spoznali, kako daleč je od obljub do dejanj.

Naš kraj že nekaj let sem ni bil tako hudo prizadet od vremenskih nezd, kakor lansko leto, ko nam je toča pobila vse. Razumljivo je, da ljudem sedaj primanjkuje najpotrebnejšega živeža in kam naj se obrnejo če ne na občino, ki bi morala biti pravična mati vsem občanom. Saj ne zahtevamo, da se nam da zastoj, ali občina bi lahko preskrbela živež po nižjih cenah. Dobili smo sicer nekaj semenske pšenice, a razdenjev ni bila pravična. Tisti, ki imajo kljub prebiti vremenski nesreči še zmerom kaj v roke vzeti in v hlevih po več jarmov lepo rejene govedi, so dobili največ, čeravno so najmanj potrebni javne pomoči. Ubogi kočar pa je moral prodati še tisto suhljato živinče, ki je družini dajalo vsaj nekaj litrov mleka. Ljudje, ki imajo toliko zemlje, da je oko ne obseže, so dobili podporo, reveži pa, ki imajo njihovo zemljo v najemu, so odšli praznih rok.

Nič boljše se ne godi tistim, ki bi radi zaslužili kak dinar pri gradnji ceste. Delo dobe pač tujci, ki jih v naši občini prej še nikoli nismo videli, domačin pa strada in plačuje občinske doklade. Poznam primer, da je pri gradnji ceste zaposlen možakar iz slivniške občine pri Celju, ki ima poln hlev živine in je vknjižen na več kmečkih posestev. K. Z.

Podprite svoj tisk in zbirajte za tiskovni sklad!
Dopisujte v list!

Zahtevajte pri urarjih le
JUNGHANS
ure, ker so prvovrstne!